

Verdeling van leraren in het voortgezet onderwijs naar bevoegdheid, ervaring en salaris

Resultaten op basis van IPTO

Datum

Juni 2022

Auteurs

dr. Klaas de Vos
drs. Astrid Vloet
dr. Hendri Adriaens

Uitgave

Centerdata
info@centerdata.nl
www.centerdata.nl

Contact

Klaas de Vos
klaas.de.vos@centerdata.nl

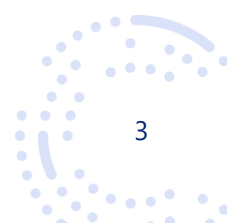
© Centerdata, Tilburg, 2022

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	5
Bevoegd gegeven lessen	5
Lessen gegeven door jonge leraren	6
Lessen gegeven door leraren in salarisschaal LB	7
Lessen gegeven door leraren die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau	7
Bevoegd gegeven lessen Nederlands en wiskunde	8
Resultaten 2014-2019, stedelijkheid, brugklatype	9
Achterstandsscores	9
Regressies	10

Samenvatting

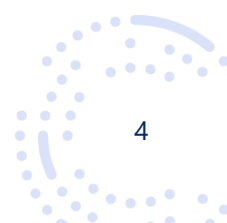
In deze notitie presenteren we op basis van IPTO 2020 enkele indicatoren die zouden kunnen wijzen op verschillen in de kwaliteit van leraren tussen categorale en brede scholen en tussen scholen onderscheiden naar achterstandsscore per leerling. Het gaat daarbij om het percentage bevoegd gegeven lessen, het percentage lessen gegeven door jonge leraren, het percentage lessen gegeven door leraren in de laagste salarisschaal, en het percentage lessen gegeven door leraren die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau.

Zowel in het brugjaar, in leerjaar 3 als het eindexamenjaar liggen de percentages bevoegd gegeven lessen het laagst op het vmbo en het hoogst op het vwo. Daarbij ligt het percentage bevoegd gegeven lessen op categorale vmbo-vestigingen (exclusief vmbo-tl) lager dan het gemiddelde voor het vmbo en op categorale vwo-vestigingen juist hoger dan het gemiddelde voor het vwo.

Analoog liggen de percentages lessen gegeven door jonge leraren (tot 35 jaar) en gegeven door leraren in salarisschaal LB ligt het hoogst op het vmbo en het laagst op het vwo, en binnen het vmbo het hoogst op categorale vmbo-vestigingen (exclusief vmbo-tl) en binnen het vwo in de meeste gevallen het laagst op categorale vwo vestigingen. Het percentage lessen gegeven door leraren die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau varieert tussen 0% in het brugjaar op categoriaal vmbo-tl en 97.3% in het eindexamenjaar op categoriaal vwo. Hier zijn met name in het brugjaar en leerjaar 3 grote verschillen tussen categorale en brede vestigingen op havo en vwo-niveau.

Als we de scholen verder onderverdelen naar achterstandsscore per leerling blijven de eerder geconstateerde verschillen tussen categorale en brede scholen in de meeste gevallen zichtbaar. Tevens constateren we dat de percentages bevoegd gegeven lessen duidelijk hoger liggen naarmate de achterstandsscore per leerling lager ligt: het laagste percentage niet-bevoegd gegeven lessen (minder dan 5%) vinden we in het eindexamenjaar in het kwintiel met de laagste achterstandsscores, het hoogst ligt het percentage niet-bevoegd gegeven lessen in het brugjaar in het kwintiel met de hoogste achterstandsscores (bijna 23%).

Ook op basis van statistische analyses (regressies) waarin het onderscheid tussen brede en categorale vestigingen en het onderscheid naar achterstandsscores beide zijn opgenomen constateren we dat het percentage bevoegd gegeven lessen lager ligt op categorale vmbo-vestigingen (exclusief tl) en binnen het vmbo lager naarmate de achterstandsscore hoger ligt. Voor vwo en havo (brugjaar) ligt het percentage bevoegd gegeven lessen juist hoger op categorale vestigingen maar eveneens lager naarmate de achterstandsscore per leerling hoger ligt.

Inleiding

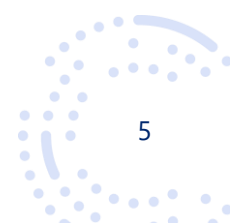
Op verzoek van het ministerie van OCW heeft Centerdata een aantal tabellen uitgedraaid om na te gaan in hoeverre er verschillen bestaan in een aantal leraarmerken tussen lessen op brede scholengemeenschappen en categorale scholen, zowel op brinniveau als op vestigingsniveau. Als indicator voor kwaliteit wordt daarbij gekeken naar het percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen, het percentage lessen gegeven door leraren tot 35, 35-44, 45-54 en 55 jaar en ouder, het percentage lessen gegeven door leraren in salarisschaal LB, LC en LD, en het percentage lessen gegeven door leraren die (ook) bevoegd eerstegraads lesgeven. Eén en ander levert op basis van IPTO 2020 een groot aantal tabellen op die in een Excelbijlage zijn opgenomen. In dat bestand zijn tevens tabellen met betrekking tot bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen opgenomen op basis van IPTO-2014 t/m 2019. Tevens bevat dat bestand tabellen met betrekking tot bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen op basis van IPTO-2020 onderverdeeld naar de mate van stedelijkheid, en onderverdeeld naar achterstandsscore. Ook zijn afzonderlijke tabellen met betrekking tot bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen op basis van IPTO-2020 opgenomen voor de vakken Nederlands en Wiskunde.

In deze notitie presenteren we enkele samenvattende tabellen. Het gaat hierbij steeds om lessen in de 20 grootste avo-vakken. Vo-afdelingen op mbo-scholen zijn niet meegenomen, evenmin als vso en praktijkonderwijs. In deze tabellen onderscheiden we categorale en brede scholen op vestigingsniveau. Voor de verschillen op brinniveau verwijzen we naar de Excelbijlage.

Bevoegd gegeven lessen

Op basis van Tabel 1 constateren we dat in het vmbo het percentage bevoegd gegeven lessen op categorale vmbo-tl vestigingen duidelijk hoger ligt dan het landelijke gemiddelde voor het vmbo (bijvoorbeeld 90,8% vmbo-tl versus 86,7% landelijk voor leerjaar 3). Dit geldt zowel in leerjaar 3, in het eindexamenjaar als in het brugjaar. Op andere categorale vmbo's ligt dit percentage juist lager dan het landelijke gemiddelde. Dit laatste geldt minder voor brugklassen dan voor leerjaar 3 en het eindexamenjaar. Op de kleine groep categorale havo's ligt het bevoegdheidspercentage in zowel leerjaar 3, het eindexamenjaar als het brugjaar boven het landelijke havo-gemiddelde. Ook op categorale vwo's ligt het bevoegdheidspercentage hoger dan het landelijke vwo-gemiddelde, waarbij het verschil het kleinst is in het eindexamenjaar.

Per saldo liggen de percentages bevoegd gegeven lessen zowel in het brugjaar, in leerjaar 3 als het eindexamenjaar het hoogst op categorale vwo-vestigingen en het laagst op categorale vmbo-vestigingen (exclusief categoriaal vmbo-tl).

Tabel 1. Percentage bevoegd gegeven lessen 20 avo-vakken, onderscheiden naar leerjaar, onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigingsniveau

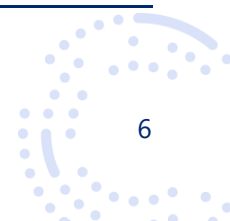
Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	88,5%	94,0%	84,0%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	90,8%	93,4%	84,4%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	82,7%	88,7%	81,1%
	Totaal	86,7%	92,2%	82,7%
Havo	Breed	91,5%	91,5%	89,1%
	Categoriaal havo	96,1%	93,9%	95,5%
	Totaal	91,6%	91,5%	89,3%
Vwo	Breed	93,6%	96,6%	92,6%
	Categoriaal vwo	95,7%	97,1%	95,5%
	Totaal	93,9%	96,7%	93,3%
Breed	Breed	90,4%	90,1%	89,8%
	Totaal	90,4%	90,1%	89,8%
Totaal	Totaal	89,9%	93,0%	87,7%

Lessen gegeven door jonge leraren

Tabel 2 laat zien dat het percentage lessen gegeven door personen jonger dan 35 zowel in leerjaar 3, als het eindexamen jaar en het brugjaar het hoogst ligt in het vmbo en het laagst in het vwo, en tevens op alle niveaus het hoogst in het brugjaar en het laagst in het eindexamenjaar. Vooral in leerjaar 3 en het eindexamenjaar ligt het percentage lessen gegeven door personen jonger dan 35 op categorale vmbo vestigingen (m.u.v. alleen tl) duidelijk hoger dan het landelijke gemiddelde voor het vmbo. Op categorale havo's ligt het percentage lessen gegeven door jongeren in het brugjaar lager dan het havo-gemiddelde voor het brugjaar maar in leerjaar 3 en het eindexamenjaar juist wat hoger dan het vergelijkbare gemiddelde. Op categorale vwo's ligt het percentage lessen gegeven door jongeren met name in leerjaar 3 en in het brugjaar duidelijk lager dan op vwo-afdelingen van brede scholen.

Tabel 2. Percentage lessen gegeven door personen jonger dan 35, 20 avo-vakken, onderscheiden naar leerjaar, onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigingsniveau

Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	34,5%	28,6%	38,6%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	34,6%	29,9%	40,3%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	37,8%	32,2%	40,0%
	Totaal	35,6%	29,9%	39,3%
Havo	Breed	33,9%	23,6%	38,5%
	Categoriaal havo	35,1%	24,1%	36,4%
	Totaal	33,9%	23,6%	38,4%
Vwo	Breed	31,1%	18,5%	35,7%
	Categoriaal vwo	27,2%	17,6%	29,7%
	Totaal	30,5%	18,4%	34,3%
Breed	Breed	36,4%	19,0%	38,4%
	Totaal	36,4%	19,0%	38,4%
Totaal	Totaal	33,9%	25,4%	38,0%

Lessen gegeven door leraren in salarisschaal LB

Tabel 3 geeft weer welk deel van de lessen gegeven wordt door leraren ingeschaald in de relatief lage salarisschaal LB (en dus niet in LC of LD). Duidelijk is te zien dat dit percentage zowel in leerjaar 3 als het eindexamenjaar en het brugjaar het laagst ligt op het vwo en het hoogst op het vmbo, en op alle niveaus het hoogst in het brugjaar en het laagst in het eindexamenjaar. Tevens constateren we dat het percentage lessen in salarisschaal LB op categorale vmbo-tl vestigingen lager ligt dan het landelijke gemiddelde voor het vmbo terwijl het op de overige categorale vmbo vestigingen juist boven het gemiddelde voor het vmbo ligt. Op categorale havo's ligt het percentage lessen gegeven door leraren in salarisschaal LB duidelijk lager dan het landelijke havo-gemiddelde in leerjaar 3 en het brugjaar. In het eindexamenjaar ligt dit percentage op categorale havo's juist wat hoger dan het gemiddelde. Ook op categorale vwo's ligt het percentage lessen gegeven door leraren in salarisschaal LB in leerjaar 3 en het brugjaar ver onder het landelijke vwo-gemiddelde voor die leerjaren.

Tabel 3. Percentage lessen gegeven door personen in salarisschaal LB, 20 avo-vakken, onderscheiden naar leerjaar, onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigingsniveau

Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	56,7%	48,2%	67,2%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	50,1%	43,1%	60,2%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	59,4%	52,2%	66,8%
	Totaal	57,3%	49,2%	66,7%
Havo	Breed	48,4%	17,6%	60,2%
	Categoriaal havo	48,0%	24,6%	49,6%
	Totaal	48,4%	17,7%	59,9%
Vwo	Breed	41,4%	11,2%	48,8%
	Categoriaal vwo	27,9%	12,6%	30,5%
	Totaal	39,2%	11,5%	44,5%
Breed	Breed	52,8%	35,1%	58,9%
	Totaal	52,8%	35,1%	58,9%
Totaal	Totaal	50,2%	31,4%	59,2%

Lessen gegeven door leraren die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau

Tabel 4 geeft weer welk deel van de lessen wordt gegeven door leraren die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau (exclusief lichamelijke opvoeding en kunstvakken). Op het vmbo komt dit weinig voor, maar wel vaker op brede vestigingen dan op categorale. Op categorale havo's wordt met name in het brugjaar en in leerjaar 3 duidelijk vaker lesgegeven door leraren die ook eerstegraads bevoegd lesgeven dan het landelijke gemiddelde voor het betreffende havo-leerjaar. De hoogste percentages lessen door eerstegraadsbevoegden vinden we op het vwo, met in leerjaar 3 en het brugjaar net als op de havo duidelijk hogere percentages op categorale vestigingen dan gemiddeld voor het betreffende leerjaar en onderwijstype.

Tabel 4. Percentage lessen gegeven door personen die (ook) bevoegd lesgeven op eerstegraadsniveau, 20 avo-vakken onderscheiden naar onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigings- en brinniveau, exclusief lichamelijke opvoeding en kunstvakken.

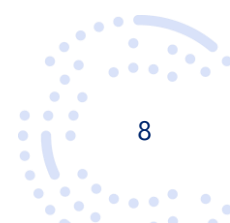
Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	5,5%	8,2%	2,4%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	0,1%	0,3%	0,0%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	0,4%	0,6%	0,4%
	Totaal	3,5%	5,3%	1,4%
Havo	Breed	28,6%	90,9%	13,8%
	Categoriaal havo	51,4%	94,0%	33,9%
	Totaal	28,9%	91,0%	14,3%
Vwo	Breed	41,8%	96,5%	27,0%
	Categoriaal vwo	72,4%	97,3%	66,0%
	Totaal	46,8%	96,6%	36,3%
Breed	Breed	26,7%	89,4%	13,8%
	Totaal	26,7%	89,4%	13,8%
Totaal	Totaal	22,1%	51,8%	13,4%

Bevoegd gegeven lessen Nederlands en wiskunde

De afzonderlijke resultaten voor Nederlands en wiskunde komen weliswaar in grote lijnen overeen met de totaalcijfers, maar laten op onderdelen toch zien dat er verschillen zijn tussen de verschillende vakken. Zo liggen de verschillen tussen de percentages bevoegd gegeven lessen tussen de onderscheiden schooltypen voor het vak wiskunde duidelijk hoger dan gemiddeld voor alle vakken: het percentage varieert van 70,5% in het brugjaar van categoriaal vmbo (bkg) tot 97,3% voor het eindexamenjaar in categoriaal vwo (zie tabel 6).

Tabel 5. Percentage bevoegd gegeven lessen Nederlands, onderscheiden naar leerjaar, onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigingsniveau

Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	88,4%	94,5%	79,8%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	94,1%	93,8%	77,6%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	85,2%	90,8%	83,2%
	Totaal	87,3%	93,0%	81,3%
Havo	Breed	90,5%	93,2%	81,5%
	Categoriaal havo	96,1%	87,6%	96,4%
	Totaal	90,5%	93,1%	81,9%
Vwo	Breed	91,9%	98,5%	89,1%
	Categoriaal vwo	96,7%	97,2%	94,3%
	Totaal	92,7%	98,3%	90,3%
Breed	Breed	87,5%	100,0%	85,0%
	Totaal	87,5%	100,0%	85,0%
Totaal	Totaal	89,1%	94,0%	84,0%

Tabel 6. Percentage bevoegd gegeven lessen wiskunde, onderscheiden naar leerjaar, onderwijstype en onderscheid breed versus categoriaal op vestigingsniveau

Onderwijstype	Schooltype	Leerjaar 3	Eindexamenjaar	Brugjaar
Vmbo	Breed	86,4%	93,1%	78,5%
	Categoriaal vmbo - alleen tl	84,0%	92,1%	73,5%
	Cat vmbo - bkg evt icm tl	74,7%	80,7%	70,5%
	Totaal	81,8%	88,3%	74,7%
Havo	Breed	91,2%	85,0%	84,0%
	Categoriaal havo	86,7%	92,5%	93,6%
	Totaal	91,1%	85,1%	84,3%
Vwo	Breed	93,9%	95,0%	89,5%
	Categoriaal vwo	94,5%	97,3%	96,3%
	Totaal	94,0%	95,3%	91,0%
Breed	Breed	86,0%	84,1%	84,2%
	Totaal	86,0%	84,1%	84,2%
Totaal	Totaal	86,9%	89,3%	81,4%

Resultaten 2014-2019, stedelijkheid, brugklatype

Uit de tabellen met betrekking tot IPTO 2014 t/m 2019 (zie de Excelbijlage) blijkt dat de bovengenoemde patronen betreffende bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen in het algemeen niet sterk variëren over de jaren heen. De resultaten onderverdeeld naar stedelijkheid laten zien dat de percentages bevoegd gegeven lessen in het algemeen het laagst zijn op brins c.q. vestigingen in zeer sterk stedelijke gebieden, en dat de meeste verschillen tussen brede en categorale brins c.q. vestigingen ook onderverdeeld naar stedelijkheid blijven bestaan.

In de Excelbijlage zijn ook tabellen opgenomen waarin de lessen in het brugjaar zijn onderverdeeld naar brugklatype. Daarbij worden brins c.q. vestigingen ingedeeld op basis van de vraag of er op de desbetreffende brin/vestiging uitsluitend sprake is van afzonderlijke (categorale) brugklassen of dat er (ook) combinatieklassen zijn. Deze tabellen blijken weinig aanvullende inzichten op te leveren.

Achterstandsscores

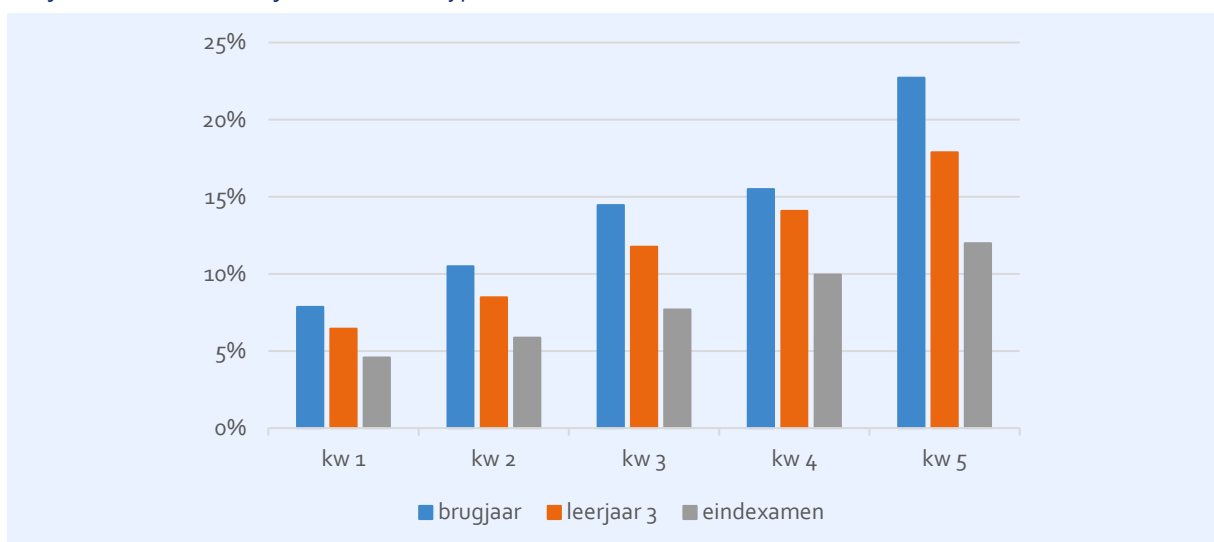
De Excelbijlage bevat ook resultaten onderverdeeld naar achterstandsscore. Daarbij zijn de scholen (vestigingen) in het vo ingedeeld in vijf kwintielen op basis van een bewerking van de door het CBS gepubliceerde achterstandsscore op 1 oktober 2020.¹ In de betreffende Excel-sheet blijven de eerder geconstateerde verschillen tussen categorale en brede vestigingen zichtbaar. Tevens constateren we dat in het algemeen de percentages bevoegd gegeven lessen het laagst liggen op brins c.q. vestigingen met een hoge achterstandsscore en het hoogst waar de achterstandsscore laag ligt.

¹ Het gaat om de achterstandsscore zonder drempel, gedeeld door het aantal leerlingen. Zie [Achterstandsscores Nationaal Programma Onderwijs \(cbs.nl\)](#).

Figuur 1 toont voor brugjaar, leerjaar 3 en eindexamenjaar het percentage niet bevoegd gegeven lessen voor alle schooltypen samen. Het laagste percentage niet bevoegd gegeven lessen (minder dan 5%) vinden we in het eindexamenjaar in het kwintiel met de laagste achterstandsscores, het hoogst ligt het percentage niet bevoegd gegeven lessen in het brugjaar in het kwintiel met de hoogste achterstandsscores (bijna 23%). In het Excel-bestand blijkt dat dit patroon zich in grote lijnen ook voordoet als we verder onderverdelen naar onderwijstype (vwo, havo, vmbo) en brede versus categorale vestigingen. Tevens wordt daar bij niet bevoegd gegeven lessen nog onderscheid gemaakt tussen benoembaar en onbevoegd gegeven lessen.

Figuur 1. Percentage niet bevoegd gegeven lessen naar kwintiel CBS achterstandsscore vestiging voor brugjaar, leerjaar 3 en eindexamenjaar (alle schooltypen)

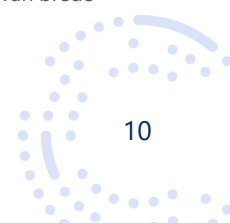

Regressies

De Excelbijlage bevat ook een sheet met de resultaten van (OLS-)regressies op basis van IPTO-2020, waarin als te verklaren variabele respectievelijk de fractie bevoegd gegeven lessen, de fractie lessen gegeven door leraren jonger dan 35, de fractie lessen gegeven door leraren ingeschaald in salarisschaal LB en de fractie lessen gegeven door leraren die (ook) eerstegraadsbevoegd les geven is gekozen. Om na te gaan of er significante verschillen zijn tussen categorale en brede scholen nemen we als verklarende variabele 1/0-variabelen op voor categorale vestigingen.² Gekozen is voor het presenteren van de resultaten van drie verschillende regressies: regressies met naast het onderscheid breed/categoriaal alleen het vak als verklarende variabele, regressies met daarnaast ook schoolkenmerken: regio, denominatie, stedelijkheid, en achterstandsscore per leerling, en regressies met naast vak en schoolkenmerken ook kenmerken van de betreffende leraar (leeftijd, geslacht, betrekkingssomvang). In de betreffende Excel-sheet worden naast de coëfficiënten van categorale vestigingen ook de coëfficiënten van de achterstandsscore getoond.

De resultaten blijken in grote lijnen het patroon van de frequentietabellen te bevestigen. De fractie bevoegd gegeven lessen ligt op categorale vmbo-vestigingen gemiddeld lager dan in vmbo-klassen

² Er wordt hier dus geabstraheerd van eventuele verschillen tussen categorale scholen en categorale vestigingen van brede scholen.

op brede scholen, terwijl vwo-klassen op categorale vestigingen juist hogere bevoegdheidspercentages vertonen. Ook de fractie lessen gegeven door eerstegraadsbevoegden ligt op categorale vmbo-vestigingen veelal lager en op categoriaal vwo hoger dan op brede vestigingen, terwijl de fractie lessen gegeven door jongere leraren eerder hoger ligt in vmbo-klassen op categorale vestigingen en lager in vwo-klassen op categorale vestigingen.

Een hoge achterstandsscore per leerling blijkt in alle onderscheiden gevallen samen te hangen met een lage fractie bevoegd gegeven lessen, en met uitzondering van het brugjaar op de havo ook met een lager percentage lessen gegeven door eerstegraadsbevoegden. Er blijkt daarentegen nauwelijks sprake van een verband tussen de achterstandsscore en de fractie lessen gegeven door jongere leraren.³

³ Daarbij dient opgemerkt te worden dat in de regressies gekeken is naar het verband binnen onderwijstypes en niet over alle onderwijstypes heen. Tussen onderwijstypes bestaan systematische verschillen in de achterstandsscores en zien we ook verschillen in aandelen jonge leraren, bv. voor het eindexamenjaar bedraagt het aandeel jonge leraren in vmbo 30% en in vwo 18% (zie tabel 2).

